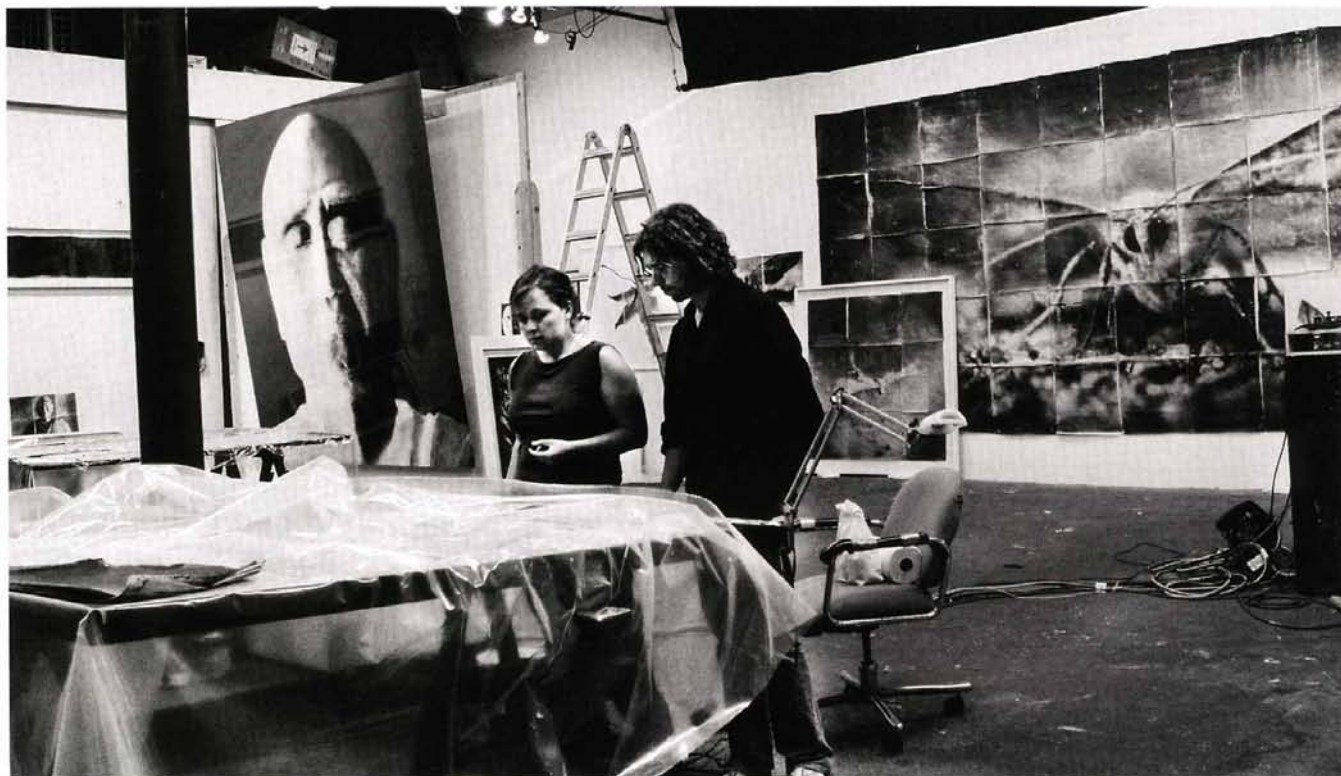


LJUS & SÖNDERFALL

Det amerikanska tvillingparet **Mike & Doug Starn** har gjort sig kända för sin **brutala fotokonst**, med medvetet suddiga och trasiga bilder som de tejpat och satt ihop med nålar. Nu kommer de till Stockholm med anledning av världspremiären av utställningen **"Gravity of Light"**

TEXT OCH FOTO CATARINA ÅSTRÖM



»ATT SAMTALA MED MIKE OCH DOUG ÄR SOM ATT PRATA MED EN PERSON GENOM TVÅ KROPPAR. SÅ GOTT SOM VARJE MENING PÅBÖRJAS AV DEN ENE BRODERN FÖR ATT SEDAN AVSLUTAS AV DEN ANDRE.«

För tio år sedan ryggade folk när man nämnde Red Hook. Området i Brooklyn var ökänt och förknippades främst med droger. Det hindrade inte tvillingparet Mike och Doug Starn att skaffa en studio i de gamla industrikvarteren vid hamninloppet till Manhattan. Idag är området helt förändrat. Manhattans skyskraper tornar bländade upp sig i bakgrunden och några kvarter bort ligger restaurangerna tätt.

Jag blir upphämtad av deras assistent Gaudéricq vid tunnelbanan i Mikes svarta cabriolet.

Genast när jag stiger in genom dörrarna till tvillingarnas Starns studio möts jag av den jättelika bilden av Ganjin, en japanska munk, som mäter sju gånger sju meter. Den känns oerhört mäktig där den hänger i den enorma studion som är nästan 1000 kvadratmeter. Snart ska Ganjin, och de andra konstverken packas ned för att transporteras till Sverige. Utställningen har varit på gång länge. Att det är Stockholm som blir först är främst Färgfabriken Jan Åmans förtjänst.

Under ett av sina besök i New York besökte han Starns studio och planer på en utställning började smidas. Efter år av planerande och framflyttningar stundar nu "Gravity of Light" en utställning som senare ska vandra vidare i Europa, USA och Asien. Men först ska svenskarna få se den i två månader.

Det är två lite försynta män som möter mig, tar i hand och presenterar sig. Mike är något längre.

– Han har lite klack på skorna till skillnad från mig, säger Doug.

I övrigt är de närmast identiska, och det visar sig snart att de har mer än utseendet gemensamt. Att samtala med Mike och Doug är som att prata med en person genom två kroppar. Så gott som varje mening påbörjas av den ene brodern för att sedan avslutas av den andre. Dessutom är deras röster närmast identiska. Jag konstaterar att det kommer bli svårt att reda ut vem som säger vad.

– Det gör inget, säger de unisont och ler.

– Vi är vana.

Mike och Doug Starn har kallats underbarn. Redan som





»VÅR STRÄVAN VAR ATT VISA OLIKA TYPER AV VERK OCH VI VILLE OCKSÅ INVOLVERA LJUSET I SIG SJÄLVT. VI BÖRJADE FORSKA EFTER EN ORGANISK LJUSKÄLLA SOM KUNDE LYSA UPP EN HEL LOKAL.«

27-åringar ställde de ut hos New Yorks mest kände gallerist, Leo Castelli, på samma galleri som Jasper Johns, Roy Lichtenstein, Robert Rauschenberg och Andy Warhol.

De föddes för 43 år sedan i Somers Point, en liten stad i New Jersey. Deras far byggde och drev supermarkets. Enligt sönerna var han en stor talang på såväl arkitektur som själva byggandet, måhända har de ärvt sin konstnärliga ådra från honom. Och mamma, ja hon var mamma.

STÄNGDE IN SIG I MÖRKUMMET»

Intresset för fotografi och mörkrumsarbete föddes vid tretton års ålder då de genom ett projekt i högstadiet stiftade bekantskap med ämnet.

– Det passade oss ganska bra att stänga in oss i mörkrummet.

Intresset växte och de blev mer och mer säkra på att det var konstnärer och inget annat som de skulle bli. Egentligen har de aldrig haft några seriösa funderingar på att ägna sig åt något annat.

– Det var väl bara när jag var sex år som jag ville bli brevbärare, säger Doug.

Vid 19 års ålder flyttade de till Boston för att börja på "School of the Museum of Fine Art". Där gjorde de så bra ifrån sig att de lyckades läsa in fyra år på tre.

– På konstskolan gjorde vi primärt enskilda jobb, men det var alltid jobben som vi gjorde tillsammans som blev de mest succéfyllda, säger Doug.

Hur upplever de då att vara tvillingar?

– Det är trevligt att ha någon att dela sina idéer med, som har samma erfarenheter, filosofi och estetik och drivs av samma mål. Man jämför saker och framkallar ofta något mer än vad man annars skulle ha lyckats med.

DELAR SAMMA SJÄL

Att de delar samma själ förstår man när de berättar att om de har ett problem och bestämmer sig för att gå hemma och sova på saken kommer

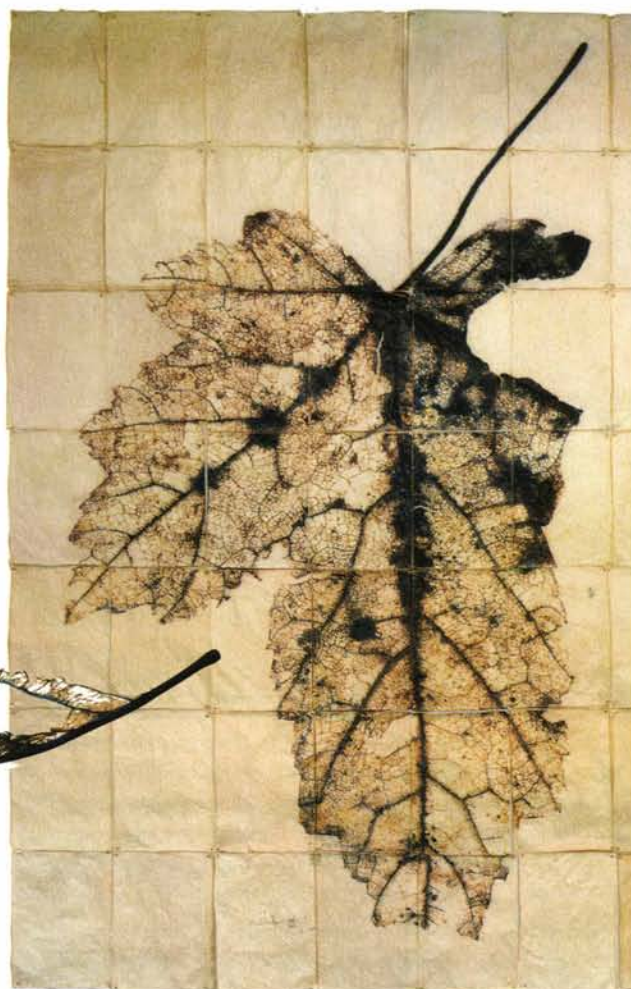
som fick konstintresserade New Yorkbor att rusa till det lilla galleriet i Soho efter att konstkritikern Gary Indiana proklamerat: "Run, don't walk, don't miss it, it's brilliant." Vad som visades då var serien "The Horses".

Briljant tyckte också kritikerna att deras verk på Whitney Biennalen var. Mike och Doug ställde ut "The Christ series" som inte liknade något som tidigare visats. Fotografierna hade tejpat och satts ihop med nålar. Efter den dagen förändrades allt. The Starn Twins var upptäckta och nu ville världen se mer.

– Allt förändrades. Det var fantastiskt. Helt omtumlande. Vi var glada att få erkännandet och kunna ägna oss åt det som vi ville.

Efter det har deras verk ställts ut världen över på såväl museer som gallerier. I New hänger deras verk på MoMa, Whitney Museum och Metropolitan Museum of Art. De finns också representerade på museer i Japan, Syd-Korea och Australien.

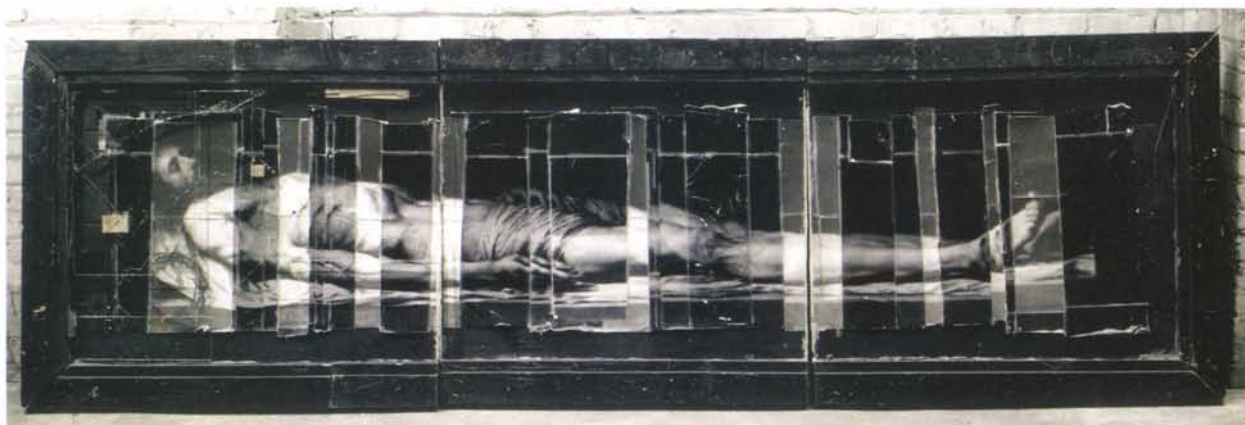
Ekonomiskt var självfallet upptäckten också en lättnad. Nu kunde de ägna sig åt sitt konstnärskap utan att behöva känna den ekonomiska piskan hängande över sig.



[OVAN] *Black Pulse* #17 och *Black Pulse* #3 [VÄNSTER SIDA] *Ganjin*
COURTESY OF THE ARTISTS, BALDWIN GALLERY (ASPEN, CO) AND LEHMANN MAUPIN GALLERY (NY)

de alltid upp med samma lösning. Mike och Doug tillbringar mycket tid tillsammans. Arbetsveckan uppgår lätt till 70–80 timmar. Vid behov tillbringar de även kvällar och helger i studion. Det har dock familjer. Mike bor i East Village med fru och tioårig dotter. Doug lever i West Village, är gift och har en son och dotter, 6 respektive 3 år. Det är familjen som de delar sina lediga timmar med. De går inte så ofta på gallerier, föredrar att låta det egna skapandet växa fram utan yttre påverkan.

Det blev i Boston som de visade sin första separatutställning 1985, på Stux Gallery. Året därpå öppnade Stux en filial i New York och Starn Twins, eller Mike och Doug Starn som de numera föredrar att kalla sig, var bland de första som visades. En utställning



Stretched Christ COURTESY OF THE ARTISTS, BALDWIN GALLERY (ASPEN, CO) AND LEHMANN MAUPIN GALLERY (NY)

»VI TYCKTE DET VAR FANTASTISKT ATT FOTOGRAFERA VÄRLDEN SOM DEN VAR. DET VAR PÅ 70-TALET. MEN SEDAN KÄNDE VI ATT VI INTE KUNDE IDENTIFIERA OSS MED DEN VÄRLD SOM PRESENTERADES BAKOM GLAS OCH RAM.«

Den ekonomiska friheten har gjort att de kunnat utveckla en liten industri kring sig. I studion i Red Hook arbetar cirka 12 personer, det skiftar lite beroende på projekten. Några är praktikanter andra är fast anställda. De har till och med en egen snickeriverkstad där alla ramar tillverkas.

ASSISTENTERNA JOBBAR I MÖRKNUMMET»

– Det blir billigare och man har bättre kontroll, förklarar de.

Ett gigantiskt mörkrum hör också till studion. De använder inte vanligt fotopapper utan specialpapper som bestrukits med framkallningsemulsion i mörkrum. Allt mörkrumsarbete sköts numera av assistenter.

– Vi har inte jobbat därinne på årtal. Vi sätter igång processen sedan går vi vidare med nya projekt.

Ingenting av det som kommer ut från mörkrummet godkänns förrän Mike och Doug kritiska ögon granskat det.

Experimenterandet i mörkrummet tillsammans med monteringen med scotch tape och push pins var det som blev tvillingarna Starns lycka. Få hade ju tidigare tillåtit sig att handskas så brutalt med bilder. Fotografier var något som ansågs ömtåligt och som krävde tålmod i mörker för att få till perfekt. Men det var just perfektionismen av bilder föreställande precis det som ögat såg, om än i något förskönad form, som Mike och Doug Starn protesterade mot.

– I början tyckte vi det var fantastiskt att fotografera världen som den var. Det var på 70-talet. Men sedan kände vi att vi inte kunde identifiera oss med den värld som presenterades bakom glas och ram.

Ljuset har alltid varit det centrala i Mike och Doug Starns fotografi. Något som även underströks i den senaste utställningen "Attracted to light" på Neuberger Museum, 40 minuter norr om New York. En utställning som väckte stor uppmärksamhet både hos kritiker och besökare. Även Mike och Doug Starn säger sig mycket

nöjda med den utställningen. Nu är dock alla växlar inställda på Stockholm och "Gravity of Light", där tyngdkraften som titeln betonar är ljuset och dess absorberande effekter. Bakom "Gravity of Light" som Mike och Doug Starn arbetat med i årtal ligger mycket tankar. Främst är det tvillingarnas intresse för filosofi och fysik som ligger bakom verken.

– När vi erbjöd den här utställningen till Sverige så var vår strävan att visa olika typer av verk, och vi ville också involvera ljuset i sig självt. Vi började forska efter en organisk ljuskälla som kunde lysa upp en hel lokal.

Deras efterforskningar ledde så småningom till brittiske kemisten Sir Humphry Davy som 1804 gjort en modell av lampa som gick ut på att man sammanförde två kolstavar mot varandra som satte igång elektriska strömningar vilket resulterade i ett vitt sken. Tekniken kom att användas för gatubelysning och senare också i ljusterapier. Mike och Doug Starn har med professionell hjälp lyckats bygga en lampa, en koltrådslampa, som bygger på Davy's teori och drivs med kolstavar. Denna lampa kommer att utgöra enda ljuskälla på utställningen på Färgfabriken. En hel pall lastad med kolstavar står redo i Starns studio och väntar på att bli skeppad till Stockholm.

– Det är mer än vad som kommer att gå, berättar Mike.

För att tekniken ska bli än mer förståelig demonstrerar de den. Doug står på en stege och kollar in medan Mike sakta sänker kolstavarna mot varandra så det vita skenet blir synligt. Mycket fascinerande.

– Det blir som en sol inomhus, förklarar de.

Grundämnet kol visar sig ha fler nämnare i utställningen då både träden och dess löv är uppbyggda av kolatomer, även människan bär på kol eller snarare koldioxid i kroppen som det använda syret transporterar ut via lungorna. Lungornas nätverk av blodkärl kan liknas vid lövets grenverk. Speciellt väl syns detta då man skannar löv och låter belysa dem. I utställningen "Gravity of Light" visas



Structure of Thought #5 COURTESY OF THE ARTISTS, BALDWIN GALLERY (ASPEN, CO) AND LEHMANN MAUPIN GALLERY (NY)

två olika löv som skannats och dissekerats in till minsta beståndsdel. Det ena har skannats både över och underifrån och dess glans får symbolisera livet.

SMÅ BILDER BLIR EN»

– Det flyter samma kol i lövets vener som i människans, säger Mike.

Det andra lövet har bara skannats från en sida och har en lite mattare och skörare struktur av papper att liknas vid ett dött löv som är på väg att förmultna. Papperna som de använder att ta fram bilderna på är viktiga. De letar alltid efter precis den rätta strukturen, ibland låter man vaxa dem. Därför är det inte helt oväntat när de berättar att pappret som används för malen i storformat kan liknas vid vingarna på en mal. Det känns dammigt.

Deras verk består oftast av en serie mindre bilder som tillsam-

mans bildar det fullständiga konstverket, en teknik de jobbat med sedan 1985.

– Vi är alla gjorda av delar som bygger upp något större, säger Mike.

Bilden av skulpturen av Ganjin är tagen i ett tempel i Japan som bara öppnas för besökare en dag om året. Ganjin anses vara grundaren till den buddistiska tro som utövas i Japan idag.

– Vi är inte buddister men vi har insett att våra personliga filosofier råkar vara väldigt buddistiska. ●

Anm: Utställningen "Gravity of Light" av Mike och Doug Starn startar på Färgfabriken i Stockholm den 13 November. Samma dag öppnar de även en utställning på samma tema hos Björn Wetterling Gallery.